

ПРАЗНИКОТ НА АРМАСАНИТЕ - ТРИМЕРИ И КАРНЕВАЛОТ ВО СТРУМИЦА

Пред Христа, за време на римското владеење, денешна Струмица се викала Астрион, што значело ѕвезден град, а подоцна бил наречен Тивериопол.

Четворица свештеномаченици: Тимотеј, Комасиј, Евсениј и Теодор, напуштајќи ја Никеја во Мала Азија и ширејќи го христијанството, дошле во Солун. Таму многу се верувало во богови, па се преселиле во Тивериопол и тука нашле плодна почва и мирен македонски народ, кој верувал во Исус Христос, и почнале масовно да го шират христијанството.

Со ширењето на христијанството масовно се намалиле приклонците на паганското идолопоклонство. Подоцна имало петнаесет свештеномаченици. Затоа што го ширеле христијанството ги гонел римскиот император Фловиј Кловдиј Јулијан, кој Персијанците го убиле во 363 година. По негова наредба, на 28 ноември 362 година, началниците од Солун, Валентин и Филип, биле убиени 15-те тивериополски свештеномаченици. Од тогаш почнува и култот за овие свештеномаченици, кои и до денес се слават кај македонскиот народ.

АДЕТИ

Уште пред Христа, Македонците на овие простори верувале во повеќе богови, биле поклоници на паган-

СТАРИОТ ОБИЧАЈ АМКАЊЕ ЈАЈЦА

лошите духови, оделе од куќа до куќа, му се радувале на сонцето, на пролетта.

Овие обичаи продолжувале да ги прават на Царевите кули во Струмица, кои се издигнуваат над градот, верувајќи дека со обредите, песните и ораа ќе бидат поблиску до сонцето и до своите богови. Со примањето на христијанството тие про-

должиле да ги прават обичаите, но во изменета форма. Обредите ги правеле во првата половина од Велигденскиот пост, наречена прва посна или Тодорова недела, односно Прочка, кога сите помлади оделе во куќата на постарите и им бакнувале рака, барајќи од нив прошка за направените навреди и гревови. Кај Македонците е

останат обичајот на Прочка да се ацка или да се амка со варено јајце врзано со волнен или со шарен конец. Конецот се врзува за едниот крај на сукалото со кое се сука баница. Вареното, како и обичното, јајце претставува продолжување или создавање живот. На тој ден сите во семејството се редат, а најмногу се радуваат децата. Најстариот, дедото или таткото, го зема јајцето врзано на сукалото и го доближува до присутните, кои со отворена уста, без да го фатат со раце, се обидуваат да го апнат јајцето. Се смета дека тој што ќе го апне јајцето таа година ќе биде многу среќен. Потоа празниците продолжуваат и во наредните три дена понеделник, вторник и среда. Бидејќи почнува постот за Велигден, овие денови се нарекуваат Тримери или три посни дена. Тримерите ги постеле армасаните (свршените) девојки, кои не пи-

ПУЛСОТ НА СТ ГРАДОТ ПОД

■ Пишува:
Ристо ЃОРЃИЕВ

Македонија е библиска земја, а Павле е првиот апостол кој дошол во Македонија да го проповеда Евангелието и да ја шири христијанската вера.

Струмичани продолжувале да ги прават обичаите одејќи на Царевите кули во Струмица, кои се издигнуваат над градот и се протегат до облаците, верувајќи дека со тоа, тие и нивните обреди, песни и ораа ќе бидат поблиску до сонцето.

ската вера. Како такви, со доаѓањето на пролетта, затоплувањето и зголемувањето на денот, по долгата и ладна зима, правеле карневали, се облекувале во кожи од животни, со рогови на главите, со ѕвонци на половините, пееле песни и ги протерувале

ле вода и не јаделе и сметале дека тоа е голем грев. Армасаните девојки кои постеле, во среда наутро оделе во црква за од попот да примат "ајазмо" т.е. крстена вода од Водици и нафора. По земањето на ајазмото можеле да јадат и да пијат само посни јадења.

Недела, денот Поклади или Прочка, е и ден кога малите дечиња правеле карневали. Сите се облекувале во народни носии, во невести, на

лицата ставале маски направени од картони боени со разни бои, потоа маски од кожи на животни и оделе од куќа до куќа каде им давале пари и бонбони.

Првиот ден од Тримерите е пост, чист Понеделник. На тој ден секое семејство во Струмица варело посен грав, а со јадењето се служела и посна жолта туршија од домати и пиперки. Тој ден еснафите од градот, трговците, занаетчиите, па и дел од земјоделците оделе на Царевите кули во Струмица и таму вареле посен грав. Се собирале во групи, носеле и народни свирачи. Се почнувало со домашна жолта ракија, се наздравувало за здравје, среќа во работата, да им врвела трговијата, занаетчиите да имале многу работа, а земјоделците добар берикет. Се играло, се пеело сè до вечерните часови.

Вториот ден од Тримерите е одреден како ден на карневалите. Тогаш за карневал се подготвувале ергените, ар-

БЕЛАГИЈА ПОП-МИЦЕВА ГОРГИЕВА

преправале како попови со котле вода и босилок, млади момчиња со невести, свадби со невеста и дајриња, свирачи со виолини, гајди, во народни носии. Така облечени во ноќните часови оделе во куќата на армасаната девојка каде доаѓал и армасаникот со другарите, каде требало армасаната да го препознае својот армасник. Пееле народни песни, се свирело и се играле ора до утринските часови. Во куќата на армасаната на богата трпеца се честеле гостите.

Третиот ден од Тримерите бил празник на армасаната девојка и на жените. Церемонијата се одвивала во куќата на девојката каде се одело на ручек. Гости канела само свекрвата, која е најглавна. Сите кои одат на ручек со свекрвата носат и подарок за армасаната. Обично на ручек се собирале од 10 до 50 жени, во зависност од родот на свекрвата. Ручекот се давал по 12 часот, за потоа кој сака да оди со ар-

АРИТЕ ОБРЕДИ ВО ЦАРЕВИТЕ КУЛИ

масаните и возрасните. Маските ги подготвувале претходно, а порано многумина оделе да ги купат во Солун, кој тогаш бил богат трговски центар во Македонија. За тој ден трговците носеле специјални маски како, на пример, ѓаволи со рогови, црни мајмуни, маски од караконцула, плашила на луѓе со големи заби, вампири, маски на луѓе со едно око и со дрвена нога. Се правеле и пагански маски, од кожа на разни животни со свонци околу појасите, се

ЦАРЕВИТЕ КУЛИ

масаницата и армасаникот на Царевите кули. За ручек се приготвувале посни јадења, задолжително сарма со ореви од пресна или кисела зелка, бел грав, варена пченка со ореви, компот од црни сливи и суво грозје, зерде (ориз варен без млеко/ишаран со канела, ставен во плитки чинии), бела алва, локум, овошје (портокали од Солун), суво грозје со леблебија, посни бонбони. А наместо леб се меселе чојреци, потквасени со нутлија квас,

од горе ишарани. Чојрекот го месела невестата, а чојрек носела и свекрвата. Се пиело исклучително боза, која свекрвата ја носела во бакарни ѓумови. За време на ручекот се правеле разни шеги, се пееле песни, па и еротски, со што девојката ја подготвувале за брачен живот. Во среда претпладне од кај свекрвата се носеле подароци за армасаната девојка. Обично ги носеле деца, машки и женски, за идната млада невеста да има мешани деца, кои ги водела постара жена, блиска на свекрвата. И тука бил запазен бројот три.

СИНИИ

Свекрвата правела и испраќала три синии. Тие се правеле и се ставале во големи дискови со две рачки, покриени со бели бовчи, извезени со разни шарии. Во првата синија имало облека за армасаната девојка, фустан, блуза, пантофли, роба, разни ирисии, копринено шалче и др. Во втората имало портокалии, урмии, леблебија со суво грозје, бонбонии, чинија со зерде, бела алва и локум, а во третата бил чојрекот, кој е поголем и ишаран со разни шарии. По ручекот, дел од гостите си оделе дома, а другите со свекрвата, мајката на невестата, армасаникот, армасаницата, нејзините другарки и најблиските роднинии оделе на Царевите кулии и носеле кошници со јадењата од синиите.

На Царевите кулии имало музика, се играле ора, се пееле песни. Се продавало боза, симитии, алва, гевреци, семки, кикирики и др. Свекрвата со синот, армасаната и сваќата со гостите, постилале исткаени ирамчиња, седнувале, ги ваделе јадењата и бозата и се гоштеле.

Секоја армасана девојка задолжително пиела од светата вода која тече од источната страна на тврдината од Царевите кулии, од кај изгрејсонце. Се слегнува по две, три скалии и со лимена чомка се полни од водата која тече од каменот на темелот од тврдината. Таа вода е света и

КАРНЕВАЛИ ВО КУЌАТА НА АРМАСАНАТА ДЕВОЈКА

ја пијат само армасаните девојки, млади и жени кои немаат пород. Според една легенда, кога ја граделе тврдината на Царевите кулии темелите постојано се уривале. Ја граделе 9 мајстори, а меѓу нив најмлад бил Маноље, кој имал млада невеста и едно машко дете. За да ги задржат сидовите од тврдината мајсторите решиле пр-

вата невеста која ќе донесе ручек, да ја засидаат во темелите.

Постарите мајстори им рекле на жените следниот ден да не им носат ручек, само Маноље заборавил да ѝ каже на својата невеста. И така неговата невеста, со песна и насмевка, дошла со ручекот на Царевите кулии. Кога Маноље ја видел поч-

нал гласно да плаче. Постарите мајстори ја фатиле невестата за да ја засидаат, а таа плачела и молела да ја остават бидејќи има мало машко дете. Но, сидарите не попуштиле. Тогаш таа рекла дека ако веќе ја засидаат барем да ѝ ги остават десната рака и левата боцка за да може да го дои детето. Така направиле. И од тогаш, од темелите, односно од каменот од источната страна од изгрејсонце почнало да тече бистра вода, која ја сметале за лековита.

Откако ќе се стемнело сите гости си оделе дома. Турскиот патеписец Евлија Челебија, кој во 1670 година ја посетил Струмица, за Царевите кулии пишува дека тоа е многу стара градба, изградена уште за време на Александар Македонски. Овие струмички обичаи за Тримерите и за карневалите, според кажувањата на Белагија-Поп-Мицева-Ѓорѓиева се многу стари и се задржале до денес.

Само обичајот одене на Царевите кулии, варење по сен грав на чист понеделник и доаѓање на армасаната девојка со свекрвата се задржал до 1944/45 година, кога и престанале да се прават.

Другите обичаи се прават и денес. Новостии има само во вториот ден од Тримерите, во вториот ден за време на карневалот. Тој почнува да се одржува помасовно и поорганизирано од 1960 година на плоштадот во Струмица, и тоа во вечерните часовии. На него учествуваат поединци, група граѓани, возрасни, ученици, фирми од градот и од другите наши градови. Задржани се и паганските стари маски, а се изработуваат и нови.

Од 1990 година Струмичкиот карневал се шири и на него, покрај маски од нашите градови, има учесници и од другите балкански земји. Како стар и постојан, во 1994 година македонскиот Струмички карневал е примен и во Светската организација на карневали, односно ФЕЦЦ (Меѓународна асоцијација на светските карневалски градови).

МАСКИ - ДОН КИХОТ И САНЧО ПАНСА